

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА

ННІ «Інститут геології»

Кафедра геофізики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора інституту
з навчальної роботи

 Всеволод ДЕМІДОВ
«26» серпня 2022р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ОБРОБКИ СВЕРДЛОВИНИХ ДАНИХ
для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

10 Природничі науки
103 Науки про Землю
Бакалавр
Геофізика та комп'ютерна обробка геолого-геофізичних даних
вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	7, 8
Кількість кредитів ECTS	9
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	проміжний контроль, іспит

Викладачі: Шабатура Олександр Вікторович, кандидат геологічних наук, доцент кафедри
геофізики, доцент

Продовжено: на 20__/20__ н.р. _____ «__» 20__ р.
(підпис, П.І.Б., дата)

на 20__/20__ н.р. _____ «__» 20__ р.
(підпис, П.І.Б., дата)

на 20__/20__ н.р. _____ «__» 20__ р.
(підпис, П.І.Б., дата)

© Олександр ШАБАТУРА

КИЇВ - 2022

Розробники: доц. *Шабатура Олександр Вікторович*, доктор геологічних наук, доцент кафедри геофізики.

Затверджено

В.о. зав.кафедри геофізики

Олександр ШАБАТУРА

Протокол №19 від «29» червня 2022року

Схвалено науково - методичною комісією *ННІ «Інститут геології»*

Протокол №1 від «26» серпня 2022року

Голова науково-методичної комісії Всеволод ДЕМИДОВ

ВСТУП

Мета дисципліни ознайомлення здобувачів із фізичними основами, типовою свердловинною та наземною апаратурою, технологіями вимірювання основних методів геофізичних досліджень в свердловинах (ГДС), а також з основами застосування методів ГДС для розв'язання геологічних і технічних задач, з головними принципами інтерпретації даних геофізичних досліджень із застосуванням комп'ютеризованих технологій.

Вимоги до вибору навчальної дисципліни

Немає

Анотація навчальної дисципліни / референс

В навчальній дисципліні представлено фізичні основи електричних, радіоактивних, акустичних, магнітних, термічних, геохімічних, геолого-технологічних методів дослідження свердловин; застосуванням комп'ютерних технологій для обробки й інтерпретації матеріалів ГДС; області їх застосування на нафту, газ, вугілля, різні руди, воду.

Завдання

- ознайомити здобувачів із фізичними основами методів геофізичних досліджень в свердловинах, типовою свердловинною та наземною апаратурою методів ГДС
- набуття здобувачами необхідних методичних та методологічних знань ГДС
- засвоєння здобувачами базових знань з основ інтерпретації даних ГДС, у тому числі із застосуванням комп'ютеризованих технологій.

Результати навчання

<i>Результат навчання</i> 1. знати, 2. вміти, 3. комунікація, 4. автономність та відповідальність)		<i>Форми/Методи викладання та навчання</i>	<i>Форми/Методи оцінювання</i>	<i>Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни</i>
<i>Код</i>	<i>Результат навчання</i>			
1.1	Класифікація методів ГДС	лекція, практичне заняття	письмова робота	до 5 %
1.2	Фізичні основи основних методів ГДС	лекція	письмова робота	до 5 %
1.3	Прийняту термінологію і скорочення ГДС	лекція, практичне заняття	письмова робота	до 5 %
1.4	Основи теорії методів геофізичних досліджень свердловин	лекція	письмова робота	до 5 %
1.5	Область застосування ГДС	лекція	письмова робота	до 5 %
1.6	Вирішувані задачі методами ГДС	лекція, практичне заняття	письмова робота	до 5 %
1.7	Основи побудови структурних карт профілів і схем	лекція, практичне заняття	письмова робота	до 5 %
1.8	Алгоритми розрахунку фільтраційно-ємнісних властивостей колекторів	лекція, практичне заняття	письмова робота	до 5 %
1.9	Підрахунок запасів нафти і газу	лекція, практичне заняття	письмова робота	до 5 %
2.1	Давати геолого-геофізичну характеристику об'єкту досліджень	практичне заняття	письмова робота	до 10 %

2.2	Формулювати завдання на ГДС в залежності від поставленої геологічної задачі та свердловинних умов	лекція, практичне заняття	письмова робота	до 5 %
2.3	Виконувати обробку і первинну інтерпретацію каротажних даних	практичне заняття	письмова робота	до 10 %
2.4	Виконувати оцінку фільтраційно-ємнісних властивостей колекторів	практичне заняття	письмова робота	до 10 %
2.5	Виконувати попереднє виділення колекторів нафти і газу та	практичне заняття	письмова робота	до 10 %
3.1	Розподіляти завдання при комплексній обробці і інтерпретації даних ГДС	практичне заняття	письмова робота	до 5 %
4.1	Розуміння значення виконання особистого завдання при вирішенні частини спільної задачі, його місце в загальній схемі ГДС	практичне заняття	письмова робота	до 5 %

Структура курсу: лекційні та практичні заняття, самостійна робота.

Схема формування оцінки:

Форми оцінювання здобувачів

1. Семестрове оцінювання (дисципліна розрахована на два семестри):

7 Семестр

1) Модульна робота із електричних методів досліджень свердловин – 5 балів (рубіжна оцінка 3 бали)

2) Модульна робота із основ радіоактивних та акустичних методів в свердловинах – 5 балів (рубіжна оцінка 3 бали)

3) Модульна робота із основ методів оцінки технічного стану свердловини та геохімічні методів в свердловинах – 5 балів (рубіжна оцінка 3 бали)

3) Оцінка за виконання практичних робіт – 15 балів (рубіжна оцінка 9 балів)

8 Семестр

1) Модульна робота із обробки і інтерпретації даних ГДС – 5 балів (рубіжна оцінка 3 бали)

2) Модульна робота із основ комп'ютеризованих технологій отримання геофізичних параметрів окремих пластів і покладів – 5 балів (рубіжна оцінка 3 бали)

3) Модульна робота із основ побудов карт, профілів і схем – 5 балів (рубіжна оцінка 3 бали)

3) Оцінка за виконання практичних робіт – 15 балів (рубіжна оцінка 9 балів)

2. Підсумкове оцінювання у 8 Семестрі проводиться у формі письмово-усного іспиту: максимальна оцінка 40 балів, рубіжна оцінка 24 бали.

Під час іспиту здобувач готує письмову відповідь на 3 питання екзаменаційного білету та дає усні відповіді на запитання викладачів-екзаменаторів.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту є обов'язковим.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою.

Загальна оцінка виставляється за результатами роботи здобувача впродовж двох семестрів та підсумкового оцінювання у формі іспиту, як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестрів та балів отриманих в результаті підсумкового оцінювання у формі іспиту.

	Семестрова кількість балів 7-го семестру	Семестрова кількість балів 8-го семестру	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

Здобувач **не допускається до підсумкового оцінювання** у формі іспиту, якщо під час семестрів набрав менше 24 балів.

Організація оцінювання: Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою та передбачає: виконання 17 практичних робіт (де здобувачі мають продемонструвати якість засвоєних знань та вирішити поставлені задачі використовуючи окреслені викладачем методи та засоби) та проведення 6 модульних контрольних робіт.

Оцінювання в 7 семестрі передбачає проведення проміжного контролю, який виставляється за результатами роботи здобувача впродовж усього семестру, як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж 7-го семестру. Окремої форми контролю наприкінці 8 семестру не передбачено. Підсумкове оцінювання проводиться у формі письмово-усного іспиту.

Шкала відповідності (за умови іспиту)

Відмінно / Excellent
Добре / Good
Задовільно / Satisfactorily
Незадовільно / Fail

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	практині	самостійна робота
7-Й СЕМЕСТР				
БЛОК 1. Основи геофізичних досліджень свердловин				
Розділ 1 Вступ. Електричні методи досліджень свердловин				
1	Вступ. Тема 1. Класифікація методів ГДС. Основні геологічні і технічні задачі, що розв'язуються за допомогою геофізичних досліджень свердловин.	2	2	5
2	Тема 2. Умови проведення досліджень. Свердловинна та наземна апаратура та обладнання для методів ГДС.	2	2	5

3	Тема 3 . Основні електричні та магнітні методи дослідження свердловин (задачі, фізичні основи, використання).	8	6	24
	<i>Модульна робота 1</i>			1
Розділ 2 Радіоактивні та акустичні методи в свердловинах				
4	Тема 3 . Радіоактивні методи дослідження свердловин (задачі, фізичні основи, використання).	8	6	24
5	Тема 5. Акустичні та термічні методи дослідження свердловин (задачі, фізичні основи, використання).	2	2	5
	<i>Модульна робота 2</i>			1
Розділ 3 Методи оцінки технічного стану свердловини та геохімічні методи в свердловинах				
6	Тема 6. Геохімічні методи дослідження свердловин (задачі, фізичні основи, використання).	2		14
7	Тема 7. Кавернометрія, профілометрія, інклінометрія. Оцінка якості цементування свердловини. Контроль технічного стану обсадних колон.	4	2	20
	<i>Модульна робота 3</i>			1
8-Й СЕМЕСТР				
БЛОК 2. Геофізичні дослідження свердловин з основами комп'ютерної обробки				
Розділ 4 Обробка і інтерпретація даних ГДС				
8	Тема 8. Обробка і інтерпретація результатів даних ГДС	10	2	35
	<i>Модульна робота 4</i>			1
Розділ 5 Комп'ютеризованої технології отримання геофізичних параметрів окремих пластів і покладів				
9	Тема 9. Літологічне розчленування розрізу свердловин	2	2	4
10	Тема 10. Алгоритми комп'ютеризованої технології отримання геофізичних параметрів окремих пластів і покладів	10	6	15
	<i>Модульна робота 5</i>			1
Розділ 6 Побудова карт, профілів і схем				

11	Тема 11. Побудова структурних карт, схем, профілів і розрізів	6	4	19
	<i>Модульна робота б</i>			1
	ВСЬОГО ПО БЛОКУ 2	28	14	76
	ВСЬОГО ПО ДИСЦИПЛІНІ	56	34	176

Загальний обсяг 270 год., в тому числі:

Лекцій – 56 год.

Практичні заняття - 34 год.

Консультації - 4 год.

Самостійна робота 176 год.

Теми для самостійного навчання:

1. Явище осмосу.

2. Явище ядерно-магнітного резонансу.

3. Метод мічених атомів.

4. Джерела радіоактивного випромінювання

5. Каротаж під час буріння

6. Петрофізичні властивості гірських порід і корисних копалин

6. Каротаж на трубах

7. Техніка безпеки при ГДС.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна

1. Курганський В. М., Тішаєв І. В. Електричні та електромагнітні методи дослідження свердловин : Навчальний посібник - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011.-175 с.
2. Радіоактивні методи геофізичних досліджень свердловин: підручник / С.А. Вижва, В.І. Онищук, І.І. Онищук, О.В. Шабатура. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2021. – 269 с.
3. Красножон М.Д. Комплексна інтерпретація матеріалів ГДС з використанням комп'ютерної технології «Геопошук» / М.Д.Красножон, В.Д.Косаченко. Монографія. – К., УрдГРІ, 2007. – 254 с.
4. Коваль Я.М., Федак І.О. Обробка і інтерпретація даних ГДС на ПЕОМ: лабораторний практикум. Частина III. – І.Ф.: ІФНТУНГ, 2015. – 77 с.
5. Коваль Я.М., Федак І.О. Обробка і інтерпретація даних ГДС на ПЕОМ: конспект лекцій. Частина IV. – І.Ф.: ІФНТУНГ, 2013. – 72 с.
6. Коваль Я.М., Федак І.О. Обробка і інтерпретація даних ГДС на ПЕОМ: лабораторний практикум. Частина IV. – І.Ф.: ІФНТУНГ, 2013. – 35 с.
7. Коваль Я.М., Федак І.О. Обробка і інтерпретація даних ГДС на ПЕОМ: лабораторний практикум. Частина II. – І.Ф.: ІФНТУНГ, 2013. – 63 с.
8. Методичне керівництво для користувача комп'ютеризованої технології «Геопошук» з інтерпретації матеріалів ГДС. – К.УкрДГРІ, 2002. – 72 с.
9. Методичне керівництво по вивченню д комп'ютеризованої технології «Геопошук»: навчальний посібник для студентів спеціальностей за напрямом «Геологія» / Красножон М.Д., Косаченко В.Д., Тульчинський В.Г. . –І.-Ф.. Факел., ІФНТУНГ, 2003. – 102 с.
10. Орлов О.О. Нафтопромислова геологія. Підручник / О.О.Орлов, М.І.Євдошук, В.Г. Омельченко та ін. – К., Наукова думка, 2005, - 432 с.

Додаткова

- 1 Asquith G., Krygowski D., Basic Well Log Analysis (Second Edition), AAPG Methods in Exploration Series 16, 2004, p. 244
- 2 Basic Petroleum Geology and Log Analysis, Halliburton, 2001, p. 80
- 3 Well Logging for Earth Scientists. URL <http://surl.li/agfzo>
- 4 Well Logging in Nontechnical Language. URL <http://surl.li/agfzs>
- 5 Darling T., Well Logging And Formation Evaluation, 2005, p. 326
- 6 Glover P., Charper 19 Electrical Logging, Petrophysics MSc Course Notes, Geology University of Aberd, p. 247-269
- 7 Fouad M. Qader, Well Logging Course Book, University of Sulaimani College of Science Department of Geology, B.Sc. 4th, 2015- 2016, p. 18
- 8 Mandeep K., Basic Well Logging, p. 43
- 9 Operations & Wellsite Geologist (Revision C), Stag Geological Services Ltd. Reading UK, 2004, p. 446
- 10 Passey Q. et al., Petrophysical Evaluation of Hydrocarbon Pore-Thickness in Thinly Bedded Clastic Reservoirs, AAPG Archie Series, No.1, 2006, p. 204
- 11 Petroleum Geology (Rev. A), Baker Hughes INTEQ, 1999, p. 254
- 12 Serra O., Fundamentals of well log interpretation, ELSEVIER, Developments fundamentals in Petroleum Science 15A, 1984, p. 423
- 13 Serra O. et al., True Integrated Interpretation, SPWLA Annual Logging Symposium №34, 1993, p. 25
- 14 SPWLA 36-41th Annual Logging Symposium, 1995-2000